

rationem. et hoc quantum ad animam. et in carnalium affectionum compressionem quantum ad corpus. hinc bery. Duo factum corporis domini operatur in nobis ut videlicet et sensum inuauat. hoc quantum ad corpus. et grauioribus peccatis tollat omnino tenentur. et hoc quantum ad animam. Et quia plura hic habent. de arca. ideo placuit bic aliqua inserere que habentur genesis. vi. vbi sic dicitur. Vident autem deus quod multa malicia hominum esset in terra. cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum. omnino penituit eum quod homines fecisset in terra. Et precauens in futurum. et tactus dolore cordis intrinsecus. et delecto inquit homines que creauit a facie terre: ab hominibusque ad animantia: a reptilibusque ad volucres celi. Penitet enim me fecisse eos. Noe vero inuenit gratiam coram domino. Corrupta est autem terra coram domino. et repleta est iniquitate. Cunctis videlicet deus terram esse corruptam: omnes quippe tanto corruerant viam suam super terram dixit ad noe. Finis vniuersae carnis venit coram me. Repleta est terra iniquitate a facie eorum. et ego disperdam eos cum terra. Fac tibi arcam de lignis leuigatis. Mansiunculas in arca facies. et bitumene linies intrinsecus et extrinsecus. et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arce. quinquaginta cubitorum latitudo. et triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in arca facies. et in cubito consumabis similitudinem eius. Ostium autem arce ponas in latere dorsum. Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam aquas diluuii super terram. ut interficiam carnem in qua spiritus vite est subter celum. et vniuersa que in terra sunt spiritum viventem. Nonneque sedus meum tecum. et ingredieris arcam tuam. et filii tui. vxores tuae et vxores filiorum tuorum tecum. et excuctis animalibus vniuersae carnis bina induces in arcam. ut viuatur tecum masculini sexus et feminae. De volucribus iuxta genus suum. et de animalibus in genere suo. et ex omni reptibili terre secundum genus suum. bina de omnibus ingrediantur tecum. ut possint viuere. Tolles igitur tecum ex omnibus eiis que manducaunt. et compositabis apud te. et erunt tibi quasi illis in escam. Fecit igitur noe omnia que preceperat illi deus. et septimo ca. subiungitur. Dixi dominus ad eum. Ingredere tu et

omnis domus tua in arcam. Te enim vidi iustum coram me in generatione hac. Et omnibus animalibus mundis tolles septem. masculum et feminam: de animalibus vero inmundis duo et duo masculum et feminam. sed et de volatilibus celi septena et septena. masculum et feminam. ut saluetur semen super faciem vniuersae terre. Adhuc enim et post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus. et delebo omnem substantiam quam feci de superficie terre. Fecit ergo noe omnia que mandauerat ei dominus. Et ratos sexcentorum annorum: quoniam diluuium aquae inundauerunt super terram. Et ingressus est noe et filii eius. vxor eius et vxores filiorum eius cum eo in arcam: propter aquas diluuii. De animalibus quoque mundis et inmundis et de volucribus et ex omni quod mouet super terram duo et duo ingressi sunt ad noe in arcam masculus et femina: sicut preceperat dominus noe. Plura de arca habes ibidem. Sequitur textus principalis scilicet de lignis sethim in quo vtriusque scilicet factoris et facte arce clementiam diximus designari. et quia sermonem in longum protraximus. ideo huius membri executionem dimittimus. eo quod sententiae eiusdem membri in alijs sermonibus habentur. LXXX.

De eodem sermo tertius.

Orietur stella ex iacob et consurgens virga ex israel et percurret duces moab. et erit ydumea possessio eius. Numeri. xxiij. Expositio sermonibus in quibus beata virgo duabus similitudinibus videlicet lucerne et arce est comparata. Nunc tertium sermonem in quo eam stelle comparabimus prosequimur. In verbis ergo propositis beata virgo a dignitate triplici commendatur. Primo quantum ad ingressum eius in gloriosum. secundo quantum ad progressum eius in virtuosum. tertio quantum ad egressum eius in gloriosum. primum ibi orietur stella ex iacob. secundum ibi et surgens virga israel. tertium ibi et erit ydumea possessio eius. Copat et stelle in ingressu propter originis claritatem. virge in progressu propter virtutis claritatem. possessioni ydumeae propter assumptionis sublimitatem. Ingressus ergo gratiosus respicit gratiam san-

cificantem. progressus eius virtuosus respicit gratiam secundantem. Egressus eius gloriosus respicit gratiam glorificantem. hec triplex gratia conuenienter tangitur in sa-
 luratione angelica. Cum enim dicit gratia plena. tangit gratiosum ingressum quantum ad gratiam preuenientem et sanctificantem. cum autem subiungitur. Dominus tecum. tangit virtuosum progressum quantum ad gratiam concomitantem et secundantem. cum vero subinfertur. benedicta tu in mulieribus. tangit gloriosum egressum quantum ad gratiam glorificantem et secundantem. De hac triplici descriptione dicitur puer. **Ecce** descripsi eam tripliciter scilicet quantum ad ingressum progressum et egressum. **O**missis itaque secundo et tertio. de primo scilicet eius ingressu qui proprie ad hanc festiuitatem pertinet est dicendum. Et hoc adhuc in tria diuiditur secundum quod gloriosa virgo tripliciter commendatur. primo a congruitate temporis. secundo a claritate originis. tertio a nobilitate propaginis. primum ibi orietur. secundum ibi steila. tertium ibi ex iacob. **Sciendum** ergo quod gloriosa virgo stelle conuenientissime comparatur propter eius proprietates que beate virgini videntur proprie conuenire. Sunt enim stelle secundum substantiam purissime. secundum formam lucidissime. secundum situm altissime. secundum motum velocissime. secundum quantitatem maxime. secundum visum parvissime. et secundum effectum virtuosissime siue efficacissime que omnia videntur gloriose virgini posse conuenientissime adaptari. hec ergo prosequentes per ordinem primo dicimus quod sicut stelle secundum substantiam sunt purissime. Sic beata virgo in ortu sue nauitatis ab omni peccato originali veniali per spiritum sanctum fuit mundissime. depurata. Propter quod sciendum quod in sacra scriptura de triplici legitur expiatione siue sanctificatione scilicet generali speciali et singulari. Prima est comunis et fit per sacra ecclesie et hec tollit culpam originalem. infundit gratiam et debilitat fomittem. relinquit tamen pronitatem ad peccatum tam venialiter quam mortaliter. quod

heu. in maxima multitudine hominum procedente tempore experimur et hec est sanctificatio baptismalis et est omnium renatorum et ideo dicitur generalis. Secunda vero specialis dicitur que fit per gratiam sancti spiritus specialem. que sicut prima tollit culpam originalem. infundit gratiam. mitigat fomittem in tantum ut non permitat siue impellat ad peccandum mortaliter. relinquit tamen pronitatem ad peccandum venialiter. et talis sanctificatio fuit Jeremie et Johannis baptiste. de quibus dicitur Jeremie primo. **Quis** quam te formarem in utero noui te. et antequam exires de ventre sanctificaui te. Tercia dicitur singularis que fit per gratiam sancti spiritus. que suppositis actibus predictis tollit pronitatem ad peccandum tam venialiter quam mortaliter. et hec facta est beati virgini. nec in hac ei comunicat alienus. Secundo stelle secundum formam sunt lucidissime. sic beata virgo secundum omnem formam viuendi splendebat. **Splendebat** autem tripliciter scilicet supra se ad deum per diuinissimam contemplationem intra se sibi ipsi per limpidissimam cognitionem et extra se ad proximum per disciplinatissimam conuersationem. **Primo** dicebat supra se ad deum per diuinissimam contemplationem. diuinam essentiam super omnes viatores quantum humane creature possibile fuit lucidius contemplando. ut veraciter dicere possit. **In** omni populo et in omni gente primatum habui et omnium excellentium corda. virtute calcavi. sicut dicitur **Ecce** xxxij. et ier. **In** plenitudine sanctorum in detentio mea. a cli dicat. **Quicquid** oes sancti contemplando attingebat. in omni illorum plenitudine econtemplando demorabatur. vnde si de moyse et paulo dici poterit quod deum contemplantes in diuina viderant essentia. multo verius et diuinus hoc dici poterit de matre dei et virgine gloriosa maxime cum sicut iam dictum est primatum tenuit super omnes. **Secundo** lucebat intra se per limpidissimam cognitionem. **Cognoscebat** enim omnia preterita presentia et futura que ipsam ad salutem poterant promouere. ut veraciter possit dicere illud. **Ecce**. secundo. **In** sapientia dei luxit

anima mea. p. quā sapientiam vt ibidē dicitur.
 xxiij. Circa in celi circumiuit sola. et profun-
 da abyssi penetravit et in fluctibus maris
 ambulavit. et in omni terra stetit. non pe-
 dum deambulatione sed mentis cognitio-
 ne vt de ea veraciter dici possit illud sapien-
 tie nono. Ipsa scit omnia et intelligit.
 Tercio lucebat extra se per disciplinarissi-
 mam conuersionem. vt eniaz in hac parte
 luceret oibus qui in domo dei sunt. Si eniaz
 veraciter dicebat paulus de quibusdam pau-
 peribus philip. ij. q. in medio nationis pra-
 ue et peruerse lucerent sicut luminaria in mū-
 do. quis explicabit qualiter hoc gloriosus lu-
 men luxerit in hac vita de qua dicitur. sap.
 ix. nullam habuit amaritudinem conuersa-
 tio illius. intantum enim eius conuersatio
 placuit vt cum sepe legamus dominus a iu-
 deis reprehensus. vt est illud Mat. x. homo
 foras et potator vini est. gloriose virginis vi-
 tam in nullo legimus reprehensam vt meri-
 to de ea dici possit. illud iudic. Disciplina
 tua in omnibus prouincis predicatur.
 Tercio stelle secundum situm sunt al-
 tissime. Cum enim secundum astronōs licet
 non omnes minima stella sit octies maior
 sole que tamen nobis maior apparet. oportet
 q. remotissime sint a nobis. vt propter di-
 stantiam tam parue videantur. Sic beata
 virgo in altissima vita stetit. vt solum filiū
 dei et hominem habuit supra se et infra se om-
 nium penitus creaturam. Stetit autem in
 triplici altitudine scilicet in altissimo grati-
 arum virtutum et deuotionis. Altissimum
 aut in gratiis est habere omnem gratiā quā
 gloriatur se habere Ecclē. xxiij. In me om-
 nis gratia. hinc bern. Non deuit mariā cō-
 munes hēe grās nec pauca que sūmū ge-
 gēstabat in utero. sed quicquid sūmū. q. quic-
 quid altissimum fuit in gratia. hoc totum a-
 bundantissime possidebat. Secundo stetit
 in altissimo virtutum. Altissimum autem in
 virtutibus sunt omnes virtutes sine titula-
 none contrarij scilicet vicij perfectissime pos-
 sidere. Non enim sic agitur in nobis misis
 sed quicquid virtutis consequimur hoc pro-
 ficat ex impugnatione viciozum sicut enī cō-
 muniter dicitur. virtus medium tenet vicio-

rum. vnde Eunuchus qui sic est a natura nō
 attribuitur virtus castitatis. eo q. de contra-
 rio vicio scilicet incontinentia nō impugna-
 tur. vnde ad cōmendationē sponse in canti-
 cis dicit. Sicut liliū inter spinas. vnde si-
 cut rosa crescit inter spinas sic virtus crescit
 in medio viciozum. Beata autem virgo sic
 virtutes suas possidebat. vt tamen de cōtra-
 rijs vicijs nihil sentiret. et hoc est possidere
 virtutes in supremo. Tercio stetit in altissi-
 mo deuotionis. Afferunt enim eius deuoti-
 q. sine intermissione in tali extasi fuerit. ad
 quam raptim et velut ad momentum sancti
 maximi admittuntur. de quo dicitur Apoc.
 septimo. Factum est silentium in celo qua-
 si dimidia hora. quam deuotionem descri-
 bit nobis bernardus dicens. Caro et sanguis
 vas luteum quando huiusmodi experitur
 affectum vt diuino inebriatus amore animi
 q. oblitus sui factusq. sibi tanq. vas perditū
 totus pergat in deum et adherens deo.
 vnus cū eo spiritus fiat. beatum dixerim et
 sanctum. cui tale aliquid in hac mortali vi-
 ta raro interdum aut semel. et hoc ipsum ra-
 pum atq. vnus vix momenti spatio experi-
 ri donatum est te enim perdere quodammodo
 tanq. non sis et omnino non sentire te
 ipsum et a temetipso exinaniri atq. pene-
 annullari celestis est puerfatio nōnōn hu-
 mane affectionis et siquidem e mortalibus
 quispiam ad id interdum raptim admitti-
 tur. subito inuidet seculum neq. sollicitat
 carnis necessitas et quod violentus est fra-
 terna reuocat caritas. heu redire in se recidi-
 uari in sua cōpellit miserabiliter exclamare
 illud Jere. trenoz. i. Vide domine et cōside-
 ra. quoniā facta sum vilis. In hac altitudi-
 ne deuotionis beata virgo stetit creditur
 incessanter. De quibus altitudinibus ipsa
 gloriatur Ecclē. i. vicimo quarto di-
 ceus. Ego in altissimis habito. **¶**
 Quarto modo stelle habent motuz velocis-
 simum. Sic beata virgo in profecto veloci-
 simo semper fuit. vt de ea veraciter dici pos-
 sit illud prouerbiorum. ij. Vidisti hominem
 velocem in operibus suis. hec autem veloci-
 tas in triplici diligentia exercetur scilicet in
 operum continuatione. omnium interiorū

et exteriorum aggregatio de contemplationis et
 actionis simul operatione. **P**rimo ergo bea-
 ta virgo tanquam stella velociter currebat. quia
 suam deuotionem continue sine intermissi-
 one exercebat ut momentum temporis ei va-
 cuum non transiret. **Q**uod si quis dixerit. quo-
 modo semper dei opera agere poterat quia
 homo esset. cibo somno quiete et alijs neces-
 sarijs indigebat. que quamdiu hoc fecit
 dei opera non agebat. **R**espondeo quod hoc
 omnia tam virtuose agebat. ut omnia ei ad-
 meritum prouenerent. **S**i enim nos pecca-
 tores et uiles uermiculi. qui infinitis obsta-
 culis retardamur hoc facere possemus. mul-
 to uentus beata uirgo hoc facere potuit que
 nullum habuit obstaculum in agendo. **A**t
 nisi possemus non hortaremur ad hoc. **E**xo-
 quinto ubi dicitur. **I**mplete opus uestrum
 quotidie. quod tunc facimus si nullum tem-
 pus nobis transeat sine fructu. hinc ps. **Q**ue-
 rite faciem eius semper. **P**ropter quod sunt
 multa genera meritorum. ut in uno attedia-
 ti statim ad alterum conuertamur. hic ber.
Nulla unquam seruum dei inueniat non dico
 dies sed nec hora. nisi uel in exteriori labore uel
 proficiendi studio uel in experientie dulcedi-
 ne uel fruendi gaudio se exerceat. **I**te ecci-
 it. **Q**uodcumque potest manus tua facere in-
 stanter operare. quia nec opus nec ratio nec
 sapientia nec scientia est apud inferos quo-
 tu prosperas. **S**ecundo hoc veloci-
 tas consistit in omnium interiorum et exteriorum
 congregatione. ut cum bonum opus agimus
 oculos linguam et manus cum omnibus ex-
 terioribus et interioribus sensibus ad domi-
 num dirigamus. quia tunc velociter profici-
 mus cum omnia nostra in unum aggregata
 cum summa diligentia et omni conamine cer-
 tantim nos adiuuant operari. **H**inc prouer-
 bium. **F**rater qui adiuuatur a fratre quasi ci-
 uitas firma. **T**alis enim coadunatio in ho-
 bis summe placet deo sicut eius contrarij
 sibi displicent. nam de placencia dicitur **E**cc.
In tribus beneplacitum est spiritui meo.
 quorum unum est concordia fratrum. **D**e
 displicencia uero sui contrarij dicitur pro-
 uer. vi. **F**er sunt que odit deus et septimum die
 statuit anima eius et illud septimum est inter

fratres seminare discordiam quod inter om-
 nia cetera detestatur. **T**ercio uelocitas con-
 sistit in contemplationis et actionis simul ope-
 ratione. **S**unt enim quatuor genera sanctorum
 quidam in actuam vitam ducentes ut mar-
 tha. alij tantum contemplatiuam habentes ut
 magdalena. **A**lij uero utramque vitam sed di-
 uersis temporibus exhibentes ut apostoli.
 qui pro tempore et loco nunc actui nunc con-
 templatiui extiterunt. **D**e quibus dicit ap-
 t. **C**or. v. **S**ive mente excedimus ecce con-
 templatiua siue sobrii sumus ecce actiua.
Quarta uero uita est utramque vitam simul
 et semel habere. que sola fuit in uirgine glori-
 osa. **T**e. i. dicitur. i. **A**bi. ix. **Q**ui bene min-
 istrauerit bonum gradum sibi acquirit. cui ad-
 iungit benedictionem. **Q**ui autem bene vacauerit melio-
 rem sibi acquirit. **O**ptimum autem consequi-
 tur qui perfectus est in utroque. cui nos adij-
 cimus qui utrumque simul fecerit. quod in sola
 uirgine credimus et scimus ueraciter plus
 quam perfectus est et aliquid diuinus quam perfectus
 habet. **E**t his omnibus patet quomodo be-
 ata uirgo in uelocitate proprietatem habuit
 stelle. quam si pro nostra possibilitate sequi-
 erimus et nos ueloces in cumulo meritorum
 uelociter conregnando. **Q**uod et facere hor-
 tamur. **E**cce. xxxi. ubi dicitur. **I**n omnibus
 operibus tuis esto uelox. **Q**uinto
 stelle sunt maxime quantitatis. minima enim
 stellarum ut dicitur astronomi est maior oc-
 tes tota terra. **I**n qua proprietate beata uir-
 go stelle similis est. non corpore sed uirtute. **D**e
 hanc enim magnitudinem eius preter poterit
 designari. **E**st autem magna in potestate su-
 per omnes puras creaturas. **E**st autem po-
 tens tripliciter scilicet contra deum. contra
 homines. contra demones. **C**ontra deum ad-
 quem potest omnia que uult et desiderat co-
 rari. **T**e. de quo **R**e. xii. **O**mnino quod petieris
 a me impetrabis et illud **R**e. **P**ete a me ma-
 ter quod uis si enim prebas est ut auertam faci-
 em meam. hinc ber. **Q**uomodo illa pote-
 stas tue potestati poterit obuiare. que de car-
 ne tua carnis sue sumpsit originem. **Q**uis
 scit quomodo astringit iram iudicis. **S**ecundo
 potens est contra homines. ut omni homi-
 ni quantumque perditio si tu fideliter eam iuocaueris

3
 gratiam impetrat apud deū. hic bern. Ma-
 ria linum apit vniuersis vt de plenitudine
 eius om̄s accipiant. c. Tercio potens est
 d. mones. quicquid em̄ despatum exigente
 d. u. sicut relinquitur d. n. onibus. per ei⁹
 potestatem est ex t. aus liberatum. propter
 quod ipsi d. mones ex eius potestate ter-
 ritu non audent eam proprio nomine ap-
 pellare. s. d. frequenter eam magnam appel-
 lant hinc bern. Quid tibi negari poterit.
 cui non est negatum. Theophilum de infer-
 ni faucibus euocare. De c. n. m. b. p. r. a. n. b. o.
 di. it. e. z. bern. Data est tibi om̄nis potestas
 in celo ⁊ in terra. vt om̄nia quecunq; volue-
 ris valeas impetrare. **S**exta proprie-
 tas stellarum est q. sunt fm̄ visū hōim pul-
 sime. que pprietas beate virgini cōpenit que
 per virtutem sue humilitatis se minimam
 iudicabat. in hac ergo paruitate eius humi-
 litas designatur. de qua bern. Audeo dicere
 q. nec marie virginitas sine humilitate pla-
 cuisset. Propter quod cum p. gabrielem dei
 filius ex ea incarnandus nunciaretur. oim
 virtutum obli⁹ de sola humilitate glabaf
 dicens. Quia respexit humilitatem ancille
 sue. de qua iterum bern. Que est h. c. t. a. l. u. b.
 limis humilitas que cedere non nouit ob-
 lans honorib. Non enī magnū est eē hu-
 miles in abiectioe. s. d. magna ⁊ rara ē vir-
 tus humilitas honorata. **S**eptima proprie-
 tas stellarum est q. in suis effectibus sunt
 efficacissime. Sunt enim discordantium p-
 ciliatē errantium directiue. gemina unūz
 secundariue. que om̄ia in virgine gloriola
 efficacissime inueniuntur. Ipsa est em̄ dei
 peccatorum inter se discordantium reconci-
 liatiua. seculariū hōim errantium a deo di-
 rectiua. propter quod ⁊ stella maris dicitur
 eo q. nautas in mari errantes dirigat ad por-
 tū salutis. Est etiam germinantium secun-
 dariua. quia quicquid de bonis operib. s.
 pfic. m. p. eius grāz ⁊ intercessioez i. debitiū
 fructū germinat apud deū. **LXXXI**

De eodem sermo quartus.

Ego mater pul-
 cre dilectionis tioris ⁊ agnitōis
 ⁊ sancti sp̄s. ec̄. p. m. j. **W**

Sciendum q. sicut vnus est dei patris filius
 naturalis scilicet iesus christus ⁊ multi filij
 adoptiui. sic vnus est filius marie natural
 scilicet iesus xps fm̄ hominē. ⁊ multi adop-
 tui sicut om̄s electi. propter quod idem vir-
 ginis filius dicitur primogenitus. **M**ar. i.
 vbi dicitur. Peperit filium suum primoge-
 nitum eo q. ipse primo ex ea genitus dedit
 ei multos filios adoptiuos. vt fm̄ aplūm
 ad Ro. viij. ipse sit primogenitus in multā
 fratribus. hinc est etiā illud q. aplos ⁊ om̄s
 electos in aplis fratres nominat dicens. per
 sp̄s **N**unciabo nomen tuū fratribus meis. ⁊
 illud **M**ar. xij. **N**unciabo fratribus meis
 hos ergo filios adoptiuos naturalis filius
 iesus xps. sub noie ioh. marie dedit in filios
 cum in cruce pendens dixit **M**ulier ecce fili-
 us tuus **I**teq; ipsam nobis dedit in matrē
 cum nobis dixit per discipulū **E**cce mater
 tua **N**am sub nomine ioh. que gratia dei in-
 terpretatur. omnes filij adoptiui. qui ex grā
 dei adoptantur in filios designantur. **N**ō
 enim necesse fuit vt iohannem matri ⁊ ma-
 trem iohāni. quoz fidem ⁊ aicitā nouit ad
 inuicem recōmendarēt **S**z in eo loco ⁊ tpe
 hoc facere voluit vt eandē ei recōmendatōz
 ei impressius in calcarēt. ac si diceret. **V**ide
 mater quid pro peccatoribus pariat. ⁊ quo-
 tiens exigente iusticia ipsum dānari opteat
 tu mee recōmendationis tpe passionis tibi
 face non imemor ipse tibi surripias ⁊ p-
 eis interpella. in quo viscera benignissime
 mie dei circa nos relucēt q. tam multiplici-
 ter querit occasionē miserendi ⁊ hęc recōmē-
 datio nostre matri tam profundissime est
 immessa. vt etiā ipsa se offerat omnibus in-
 uocantibus beniuolā ⁊ benignā. ⁊ licet quā-
 rum in ea est oibus desiderat mia; exhibere
 hoc em̄ requirit ordinatio veritatis vt ⁊ nos
 ad grā eius p̄cipiendam studeamus ba-
 biles ⁊ dispositi inueniri. quia licet vt dixi-
 mus omnibus gratiam offerat ipa; tamē so-
 li habiles consequūt. **Q**ualiter autem ad
 eius grā consequendā nos habilitare de-
 beamus ipsa nobis insinuat in verbis p̄posi-
 tis cum dicit **E**go mater pulcre ⁊ c. ac si di-
 cat. qui per pulcra; dilectionē. timorē. p̄gni-
 tionem sancti sp̄s diligēt se dispositū